

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

קביעת זכאות לתג חנייה לנכה

מוגש לוועדה המיוחדת לפניות הציבור

כתיבה: אסף ויניגר

אישור: יובל וורגן, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

ה' באדר ב' תשע"ב

28 בפברואר 2012

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

1. מבוא

מסמך זה נכתב בעבור הוועדה המיוחדת לפניית הציבור (להלן: הוועדה) בראשות חה"כ דוד אזולאי לקראת דיון בפניות ציבור בנושא התנהלות אגף הרישוי בכל הקשור לביטול תווי חנייה לילדים נכים – ישיבת מעקב לאחר ישיבה קודמת בנושא שהתקיימה ב-22 בדצמבר 2010. הדיון מתקיים בעקבות פנייה של עמותת אלוי"ט (אגודה לאומית לילדים אוטיסטים) שבה נטען כי מאז ספטמבר האחרון אגף הרישוי במשרד התחבורה (להלן: אגף הרישוי) דוחה באופן גורף בקשות זכאות לתג נכה בעבור ילדים אוטיסטים. על-פי אלוי"ט, בחודשים ספטמבר עד דצמבר 2011 הגיעו לעמותה יותר מ-50 פניות של הורים לילדים אוטיסטים שבקשתם לקבל תג נכה או לחדש תוקף של תג קיים נדחתה.¹

תג נכה מזכה את המחזיק בו במגוון הטבות, ובהן זכות חנייה במקום השמור לנכים, היתר חנייה במקום שהחנייה בו אסורה, פטור מתשלום על חנייה במקום ציבורי ואגרת רכב מופחתת. בהמשך המסמךפורטו עיקרי ההטבות הניתנות לבעלי התג.

זכאות לתג נכה מוסמך לקבוע כל אחד מהגורמים האלה: משרד הבריאות (לנכים בכל הגילים שהוכרו כמוגבלי ניידות על-ידי הוועדות הרפואיות של המשרד)²; משרד הרווחה (לעיוורים); משרד הביטחון (לנכי צה"ל); המוסד לביטוח לאומי (לנפגעי פעולות איבה); משרד האוצר (לניצולי השואה) ואגף הרישוי (לנכים "אחרים")³. בהתאם לנושא הדיון יתמקד מסמך זה בזכאות הנקבעת על-ידי אגף הרישוי.

בעבר היה אגף הרישוי אחראי לקביעת זכאות לתג נכה למבקשים בגיל 65 ומעלה בלבד, אולם במרס 2008 הועברה לו גם האחריות לקביעת זכאותם של נכים "אחרים" מתחת לגיל 65, שהיתה עד אז בידי משרד הבריאות (לא כולל הנכים שהוכרו כמוגבלי ניידות על-ידי הוועדות הרפואיות של משרד הבריאות כאמור, שהאחריות לגביהם נותרה של משרד הבריאות).

הטיפול בבקשות תג נכה מאגף הרישוי נעשה כיום במחלקת עדכון ובקרה. על המבקש תג נכה לשלוח בדואר מסמכים רפואיים עדכניים המעידים על מוגבלותו. הבקשות ממוינות ומועברות לרופא אגף הרישוי לצורך קבלת החלטה. מי שבקשתו נדחתה רשאי לערער על החלטה בתוך 30 ימים מיום קבלתה. אפשר להגיש בקשה חדשה לאחר שנה מיום הגשת הבקשה הקודמת וכפוף להמצאת מסמכים רפואיים עדכניים.⁴ **יצוין כי החלטת רופא האגף מתבססת על בחינת המסמכים הרפואיים בלבד, ללא בדיקה פיזית של המבקש.**⁵ לדברי עו"ד מיכל שיק הר-טוב מעמותת "נגישות ישראל", ההחלטה הנמסרת למבקש מטעם רופא אגף הרישוי שקיבל את החלטה אינה מנומקת. לדבריה הדבר עלול לגרום

¹ עו"ד זיו מגור, מנהלת האגף לקידום זכויות באלוי"ט, מכתב לוועדה לפניית הציבור בכנסת, 6 בפברואר 2012.

² אדם המבקש לקבל קצבת ניידות נדרש להגיש בקשה לבדיקות רפואיות בוועדה רפואית של לשכת הבריאות המחוזית. לאחר קבלת האישור מלשכת הבריאות המחוזית על קביעת מוגבלות בניידות על המבקש להגיש תביעה לגמלת ניידות במוסד לביטוח לאומי. בדיון ב-22 בדצמבר 2010 בוועדה לפניית הציבור בנושא תגי חנייה לנכים אמרה הגב' עופרה חבקין, רופאת מחוז המרכז במשרד הבריאות, כי אדם המוכר על-ידי לשכת הבריאות המחוזית כנכה ניידות מקבל כיום אוטומטית אישור זכאות לתג נכה והפניה לאגף הרישוי לצורך הנפקתו (מתוך פרוטוקול מס' 79 של ישיבת הוועדה לפניית הציבור, 22 בדצמבר 2010). בדצמבר 2011 קיבלו 33,585 נכים קצבת ניידות מהמוסד לביטוח לאומי (על-פי המוסד לביטוח לאומי – מינהל המחקר והתכנון, **רבעון סטטיסטי** אוקטובר-דצמבר 2011, כרך מ"א 4, לוח 9.1.1 – מקבלי קצבת ניידות לפי השתכרות, אחוז מוגבלות בניידות ונהיגה, ינואר 2012).

³ בקבוצה זו נכללים נכים שאינם נמנים עם קבוצות הנכים שהגורמים האחרים המוסמכים לאשר תג חנייה לנכה מטפלים בבקשותיהם אולם יש בידם אישורים רפואיים המעידים כי הם מתקשים מאוד בהליכה ותנועותיהם מסכנות את בריאותם.

⁴ משרד התחבורה, נוהל מס' 6/2011, בנושא הטיפול במוגבלי ניידות, קבלת תג לנכה, אגרת רישוי מופחתת, 28 בדצמבר 2011.

⁵ כיום משמשת בתפקיד רופא אגף הרישוי חברת "פמי פרימיום" אשר באפריל האחרון זכתה במכרז למתן שירותי ייעוץ רפואי לאגף הרישוי.

לכך שיהיו פגמים מהותיים בהחלטת הרופא, בין השאר משום שאין דרך לוודא שאומנם היתה התייחסות מתאימה לכל העובדות והמסמכים הרפואיים החשובים. לטענתה, במקרים רבים הרופא שמחליט על מתן זכאות לתג נכה הוא רופא שהלקות של מבקש התג אינה בתחום מומחיותו הרפואית.⁶

מחלקת עדכון ובקרה באגף הרישוי היא הגורם האחראי להנפקת כלל תגי הנכה שאישרו הגורמים המוסמכים לכך כאמור. יש שני סוגים עיקריים של תגים המונפקים לזכאים: תג כחול עם סמל של כיסא גלגלים, ותג עם סמל משולש ירוק המונפק, ככל הנראה לאנשים עם מוגבלות שאינם נעזרים בכיסא גלגלים ו/או שמוגבלותם אינה בגפיים התחתונות. כמו כן יש גרסאות של שני התגים בתוספת כלנית, הניתנות לנכי צה"ל (ראו דוגמאות התגים בנספח מס' 1). חשוב לציין כי **בחוק חנייה לנכים, התשנ"ד-1993** (להלן: חוק החנייה לנכים), המגדיר תג נכה (ראו בהמשך המסמך), אין הבחנה בין סוגים שונים של תגים, וככל הנראה מדובר בנוהג שהשתרש ללא עיגון בחוק. נושא זה נמצא כיום בבסיסה של מחלוקת, ועמותת "נגישות ישראל" אף הגישה לאחרונה עתירה לבג"ץ שבה היא מבקשת בין השאר ליצור האחדה בין התגים, לאחר שהתגלו מקרים בהם ניתנה פרשנות מעשית שונה לכל אחד מהם.⁷ עם זאת, היבט זה אינו נמצא במוקד הדיון האמור ולכן לא נתייחס אליו במסמך זה.

במסמך קודם שנכתב בנושא זה במרכז המחקר והמידע של הכנסת נמצא כי בעקבות גידול ניכר שחל בשנת 2009 במספר הבקשות לתג נכה, הוחלט באגף הרישוי לנקוט מדיניות נוקשה יותר בקביעת הזכאות, כדי שהתגים יינתנו רק לאנשים שאומנם זקוקים להם.⁸

יצוין כי ארגונים המייצגים אנשים עם מוגבלות, דוגמת "נגישות ישראל" ומטה מאבק הנכים, דורשים אף הם להחמיר את כללי הזכאות לתג נכה ואת מדיניות הנפקתם, כך שיינתנו רק לנכי נידות קשה ולשימוש האישי בלבד.⁹ הסיבה לדרישה זו היא שמספר מקומות החנייה הנגישים המיועדים לנכים הוא מוגבל, וכל שימוש של מי שאינם סובלים ממוגבלה ממשית בניידות בתגים מצמצם את מספר מקומות החנייה הזמינים למי שבאמת זקוקים להם. עם זאת הארגונים האמורים טוענים כי קביעת הזכאות צריכה להיבחן באופן פרטני, על-פי קריטריונים רפואיים ברורים ובאמצעות בדיקה פיזית של המבקש.¹⁰

נראה כי החלטת אגף הרישוי לדחות בקשות זכאות לתג נכה בעבור ילדים אוטיסטים, כאמור בפניית עמותת "אלו"ט", נובעת גם היא מהחלטת האגף להקשיח את כללי הזכאות לתגי הנכה. לפיכך תיבחן במסמך זה מדיניות אגף הרישוי בכל הקשור לקביעת הזכאות לתגי נכה, ובכלל זה ייבחנו הקריטריונים שלפיהם הזכאות נקבעת.

⁶ עו"ד מיכל שיק הר-טוב, יועצת משפטית לעמותת "נגישות ישראל", מכתב לכה"כ דוד אזולאי, 28 בפברואר 2012.

⁷ בג"ץ 8735/11 עמותת "נגישות ישראל" נ' שר התחבורה.

⁸ מרכז המחקר והמידע של הכנסת, פניות ציבור בדבר התנהלות אגף הרישוי בנושא תגי חנייה לנכים, כתב אסף ויינגר, 21 בדצמבר 2010.

⁹ לדבריהם יש בעיה קשה מאוד של שימוש בתגי נכה על-ידי בני משפחות הנכים, בעיקר הורים לילדים נכים המקבלים שני תגים בשל ילדם הנכה.

¹⁰ מרכז המחקר והמידע של הכנסת, פניות ציבור בדבר התנהלות אגף הרישוי בנושא תגי חנייה לנכים, כתב אסף ויינגר, 21 בדצמבר 2010; עו"ד מיכל שיק הר-טוב, יועצת משפטית לעמותת "נגישות ישראל", מכתב לכה"כ דוד אזולאי, 28 בפברואר 2012; מר ישראל אבק-זהב, רכז נגישות במטה מאבק הנכים, דיווח למרכז המחקר והמידע של הכנסת, 15 בפברואר 2012.

בתשובת אגף הרישוי על פנייתנו בנושא דחיית הבקשות לקבלת תג נכה לילדים אוטיסטים נכללת התייחסותו של פרופסור יוסף ריבק, מנהל המכון הרפואי לבריאות בדרכים במשרד הבריאות, שעמד בראש ועדה שקבעה קריטריונים למתן תג נכה (כפי שיפורט בהמשך המסמך). לדברי פרופסור ריבק, "ילדים אוטיסטים שייכים לקבוצה של הפרעות בגדילה, בהתפתחות ובעיות של קשב וריכוז וכן הלאה. לא מדובר בנכות פיזית אלא בבעיה נפשית פסיכולוגית. לילדים אלה אין מגבלות ניידות והם מסוגלים ללכת על הרגליים. הקושי בהשתלטות עליהם אינו שונה בהכרח מהותית מכל ילד עם הפרעת התנהגות או הפרעת קשב וריכוז או מילדים בריאים. ההתייחסות היא לגבי הליכה או יציבה על בסיס הפרעות בהליכה. יחד עם זאת ברור כי כל מקרה צריך להיבחן לגופו".¹¹

2. הזכויות המוקנות לבעלי תג נכה

כאמור, תג נכה מקנה לבעליו כמה הטבות, להלן העיקריות שבהן:

- **היתר לחנות במקום שהחנייה בו אסורה** – סעיף 2 בחוק החנייה לנכים קובע כי נכה רשאי להחנות את רכבו הנושא תג נכה במקום שהחנייה אינה מותרת בו אם התקיימו כל התנאים האלה: סמוך למקום אין מקום חנייה מוסדר לנכים או שהוא אינו פנוי; סמוך למקום אין מקום חנייה אחר שהחנייה בו מותרת או שהוא לא היה פנוי בזמן החנייה; החנייה אינה מסכנת עוברי דרך ואינה מונעת מעבר חופשי של הולכי רגל, עגלות ילדים ועגלות נכים; החנייה אינה גורמת הפרעה ממשית לתנועה.¹²
- **פטור מתשלום בעבור חנייה במקום ציבורי** – סעיף 4ב בחוק החנייה לנכים קובע כי אדם עם מוגבלות פטור מתשלום בעבור חנייה במקום ציבורי שהגישה היחידה אליו לאדם עם מוגבלות היא חנייה במקום ציבורי הכרוכה בתשלום.
- **זכות לחנייה במקום חנייה השמור לנכים** – על-פי פקודת התעבורה תג הנכה מתיר חנייה במקום חנייה המיועד לנכים המסומן בתמרור מס' 437, שהוראתו היא "חנייה בלעדית לרכב של נכה בעל תווית כבתמרור". הפקודה קובעת כי החנייה על-פיו תתאפשר לכל רכב הנושא תג נכה כהגדרתו בחוק החנייה לנכים. כאמור, אין בהגדרת תג נכה בחוק החנייה לנכים הבחנה בין סוגי התגים. להלן תמרור מס' 437:

- **אגרה מופחתת על רכב של נכה** – סעיף 272א בתקנות התעבורה, התשכ"א-1961, קובע כי נכה הזקוק לרכב כאמצעי תנועה בגלל מוגבלותו יהיה זכאי, כפוף לעמידה בכמה קריטריונים, לאגרת רישוי מופחתת לרכב של נכה בסך 26 ש"ח.

¹¹ במסמך: הגבי דפנה מהלל, ראש תחום עדכון ובקרה באגף הרישוי – משרד התחבורה, התשתיות הלאומיות והביטחון בדרכים, דיווח למרכז המחקר והמידע של הכנסת, 22 בפברואר 2012.

¹² סעיף 3 בחוק החנייה לנכים מסייג היתר זה ואוסר חנייה בכמה מקומות, ובהם בתוך צומת, במקום כניסה לשטח המיועד לחניית כלי רכב ועל מעבר חצייה. סעיף 4 בחוק החנייה לנכים קובע כי שוטר או גורר מורשה לא ינעלו גלגלי רכב הנושא תג נכה גם אם הוא חונה שלא לפי הוראות החוק, אולם הם רשאים להזיז את הרכב, ובשעת הצורך גם לגרור אותו, אם אופן החנייה מסכן עוברי דרך או גורם הפרעה ממשית לתנועה.

▪ **זכות נהיגה בנתיב המיועד לתחבורה ציבורית** – סעיף 1א71 בפקודת התעבורה קובע כי בעל תג נכה התואם במראהו את תמרור 437 שלעיל רשאי לנהוג בנתיב שיועד לתחבורה ציבורית, למעט בנתיב שיועד על-פי תמרור לרכב להסעת המונים שאינו אוטובוס. היתר זה אינו חל על כל המחזיקים בתג נכה, שכן כאמור אגף הרישוי מנפיק שני סוגים של תגים.

בתג הנכה מצוינים שם הנכה, מספר הזהות שלו ומספר הרישוי של שני כלי רכב (לכל היותר) שהנכה הוכיח כי הם עומדים לשימושו האישי דרך קבע. התג ניתן לשימושו האישי של הנכה בלבד, והשימוש בו מותר אך ורק כאשר הנכה נוהג או נוסע ברכב שנוהג בו מלווה. אדם לא מורשה המשתמש בתג צפוי לקנס מרבי של 13,000 ש"ח.¹³

3. הקריטריונים לקבלת תג נכה

על-פי חוק החנייה לנכים, תג נכה הוא תג שנתנה רשות הרישוי לנכה, הנושא את שם הנכה, את מספר זהותו ואת מספרי הרישוי של עד שני כלי רכב מזכים. על-פי החוק, נכה הוא עיוור או אדם אשר רופא שהוסמך לאשר נכות על-פי דין אישר לגביו בכתב אחת מאלה: דרגת נכותו היא 60% לפחות ותנועתו בדרכים בלי רכב עלולה לערער את מצב בריאותו; הוא מוגבל בהליכה וזקוק לכיסא גלגלים לצורך ניידותו; הוא זקוק לרכב כאמצעי תנועה ברגליו הנכות. החוק קובע כי במקרה שאין לאשר נכות על-פי דין, רופא שהסמיכה רשות הרישוי רשאי לאשר כי אדם מסוים נכלל בהגדרת נכה כאמור.

במסמך קודם של מרכז המחקר והמידע בנושא צוין כי אגף הרישוי הקים ועדה רפואית לצורך קביעת קריטריונים למתן תג נכה, בראשות פרופסור יוסף ריבק, מנהל המכון הרפואי לבטיחות בדרכים במשרד הבריאות. אגף הרישוי העביר אז לידינו את דוח ביניים של הוועדה, ובו פירוט הקריטריונים הרפואיים המקנים זכאות לתג נכה. בדוח נכתב בין השאר כי "על מנת שעותר הבקשה ייענה בחיוב עליו להוכיח שהוא מתקשה מאוד בהליכה ותנועותיו מסכנות את בריאותו" (את פירוט הקריטריונים ראו בדוח הביניים של הוועדה בנספח מס' 2). מאגף הרישוי נמסר כי הקריטריונים נקבעו כדי לשמש כלי לבחינת מרכיב ערעור המצב הבריאותי בלא רכב, המהווה עילה מזכה לקבלת תג על-פי חוק החנייה לנכים אולם לוקה בעמימות. עם זאת נמצא כי הקריטריונים שקבעה הוועדה לא עוגנו בחוק.¹⁴

בתשובה עדכנית של אגף הרישוי על פנייתנו נמסר כי אותם קריטריונים משמשים גם כיום לקביעת הזכאות לתג נכה. עוד נכתב בתשובת אגף הרישוי כי הקריטריונים נקבעו בין השאר על סמך עבודה שנעשתה בנציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות שבמשרד המשפטים (להלן: הנציבות), לקראת קביעת קריטריונים חד-משמעיים יותר באמצעות חקיקה (ראו בהמשך). כמו כן צוין בתשובה כי עבודת הנציבות נעשתה בשיתוף הציבור ונציגי ארגונים וגורמים ממשלתיים הנוגעים בדבר. עם זאת נמסר כי הקריטריונים אינם מתפרסמים ברבים משום שאינם מעוגנים בחוק החנייה לנכים.¹⁵

¹³ על-פי אתר האינטרנט של משרד התחבורה, התשתיות הלאומיות והבטיחות בדרכים, [תג חנייה לנכה במתכונת של כרטיס קשיח מפלסטיק](#), כניסה: 28 בפברואר 2012.

¹⁴ מרכז המחקר והמידע של הכנסת, [פניות ציבור בדבר התנהלות אגף הרישוי בנושא תגי חנייה לנכים](#), כתב אסף ויינגר, 21 בדצמבר 2010.

¹⁵ הגב' דפנה מהלל, ראש תחום עדכון ובקרה באגף הרישוי – משרד התחבורה, התשתיות הלאומיות והבטיחות בדרכים, [דיווח למרכז המחקר והמידע של הכנסת](#), 22 בפברואר 2012.

בינואר 2008 ניסח משרד התחבורה תזכיר לתיקון חוק החנייה לנכים במטרה להתמודד עם ההגדרות המעורפלות בחוק החנייה לנכים ועם הקושי באכיפת החוק במתכונתו הנוכחית, שאפשרו שימוש לרעה בתגים בקנה מידה נרחב. על-פי התזכיר, השימוש לרעה התבטא בשני אופנים עיקריים: ניצול ההגדרה העמומה של נכות לשם קבלת תג נכה על-ידי מי שספק אם הוא זקוק לו לצורך נגישות (להבדיל מנוחות גרידא), ושימוש בתגים ובהטבות החנייה שהם מקנים על-ידי מי שאינם נכים.

בתזכיר החוק קבועים קריטריונים חדשים המקשיחים את ההוראות בחוק החנייה לנכים בכל הקשור להנפקת תגי נכה. **מאחר שבחינת מרכיב ערעור המצב הבריאותי בלא רכב אינו נבדק על-פי דין, אלא מכוח קביעה רפואית נוספת – שנעשתה מכוח הסדר היסטורי שאין לו עיגון בדין – בלשכות הבריאות המחוזיות, הוצע בתזכיר לקבוע בתוספת לחוק רשימת ליקויים, הנקבעים על-פי דינים שונים, אשר יזכו בתג נכה בלא שיידרשו אישורים נוספים.**¹⁶ כאמור, על-פי אגף הרישוי, העבודה שנעשתה לצורך קביעת אותם קריטריונים בשיתוף הנציבות היתה הבסיס לקביעת הקריטריונים של הוועדה שעל-פיהם מאושרת כיום הזכאות לתג נכה. **עם זאת, התזכיר לא הוגש עד היום לוועדת השרים לענייני חקיקה, ולדברי עו"ד חוה ראובני, סגנית בכירה ליועצת המשפטית במשרד התחבורה, הסיבה לכך היא שההסדרים הכלולים בו קשורים לגורמים רבים, בממשלה ומחוץ לה, ונדרש הליך ארוך לתיאום הנוסח בשל הערות רבות שהתקבלו לגביו. לדבריה מהלך זה קרוב להשלמה, כך שאפשר לקוות שהתזכיר יונח על שולחן ועדת השרים לענייני חקיקה בכנס הקיץ הקרוב של הכנסת.**¹⁷

חשוב לציין כי אגף הרישוי עצמו טוען שאין בידי כיום כלים לקביעת זכאות לתג נכה ויש להעביר את הטיפול בנושא זה לוועדות הרפואיות של המוסד לביטוח לאומי, שמתאימות יותר לקביעת הצורך בתג נכה.¹⁸ **עם זאת, בבירור שערכנו עם המוסד לביטוח לאומי נמצא כי גם הוא אינו רואה עצמו כגורם המתאים לטפל בתחום, בשל מורכבותו.**¹⁹

עוד התברר כי מתקיים כיום הליך לבחינת האפשרות של העברה ממוחשבת של נתוני תבחינים רפואיים שיוגדרו כמזכים בתג נכה מהמוסד לביטוח לאומי לאגף הרישוי. בדיון שהתקיים במשרד התחבורה ב-6 ביולי 2011 נקבע כי הנציבות תעביר את רשימת התבחינים המוצעת למוסד לביטוח לאומי כדי לקבל את הערותיו.²⁰ לדברי הגב' איילת כהן, מנהלת תחום נכויות מיוחדות במוסד לביטוח לאומי, רשימת התבחינים המוצעת אומנם הועברה למוסד לביטוח לאומי, והמוסד העביר את הערותיו למשרד התחבורה בהתאם לסיכום.²¹ עם זאת, ככל הידוע לנו בשלב זה טרם קודם ההליך מעבר לכך.

¹⁶ משרד התחבורה, התשתיות הלאומיות והבטיחות בדרכים – לשכת היועצת המשפטית, תזכיר חוק חנייה לנכים (תיקון מס' 5), התשס"ח-2008.

¹⁷ עו"ד חוה ראובני, סגנית בכירה ליועצת המשפטית במשרד התחבורה, התשתיות הלאומיות והבטיחות בדרכים, דיווח למרכז המחקר והמידע של הכנסת, 22 בפברואר 2012.

¹⁸ משרד התחבורה, התשתיות הלאומיות והבטיחות בדרכים, מצגת בנושא: טיפול במוגבלי ניידות, בדיקה ואישור זכאות לתג נכה, נמסר ב-27 בפברואר 2012 על-ידי הגב' דפנה מהלל, ראש תחום עדכון ובקרה באגף הרישוי.

¹⁹ הגב' איילת כהן, מנהלת תחום נכויות מיוחדות במוסד לביטוח לאומי, דיווח למרכז המחקר והמידע של הכנסת, 27 בפברואר 2012.

²⁰ משרד התחבורה, התשתיות הלאומיות והבטיחות בדרכים, סיכום דיון בנושא רפורמה בתבחינים למתן תגי חנייה לנכים, 6 ביולי 2011.

²¹ הגב' איילת כהן, מנהלת תחום נכויות מיוחדות במוסד לביטוח לאומי, דיווח למרכז המחקר והמידע של הכנסת, 27 בפברואר 2012.

4. נתונים מספריים על תגי נכה

בתזכיר חוק חנייה לנכים שנוסח על-ידי משרד התחבורה בינואר 2008 נכתב כי בשנים האחרונות גדל במידה ניכרת הביקוש לתגי נכה; בסוף שנת 2002 היו כ-60,000 בעלי תג נכה, ואילו בסוף שנת 2007 היה מספרם קרוב ל-85,000 (גידול של כ-40% בחמש שנים).²² כדי לבחון את הגידול במספר תגי הנכה ביקש מרכז המחקר והמידע של הכנסת מאגף הרישוי נתונים על מספר הנכים שהיה להם תג נכה בתוקף בכל אחת מעשר השנים האחרונות, אולם מתשובת אגף הרישוי עלה כי יש קושי מחשבי במתן נתונים היסטוריים כמבוקש.²³

עם זאת, על-פי נתונים שהועברו לידינו בעבר מאגף הרישוי ידוע כי בחודש דצמבר 2010 כבר היו כ-98,500 בעלי תג נכה.²⁴ מנתונים עדכניים שנמסרו מאגף הרישוי עולה כי **כיום זכאים כ-121,000 בני-אדם לתג נכה, שמהם כ-20,000 לא ביקשו שיונפק להם תג ואין ברשותם רכב המוגדר באגף הרישוי רכב של נכה. מכאן שכיום מחזיקים כ-101,000 נכים תג נכה בתוקף. משמעות הדבר היא שבתוך כעשר שנים חל גידול של קרוב ל-70% במספר הנכים המחזיקים בתג נכה.**

טבלה 1. זכאים לתג נכה, לפי גורם מאשר, פברואר 2012²⁵

שיעורם מכלל הזכאים	זכאים	הגורם המאשר
100%	120,782	סך הכול
49%	58,678	משרד הבריאות
24%	29,562	אגף הרישוי
18%	21,610	משרד הרווחה
9%	10,633	משרד הביטחון
-	347	אחר ²⁶

²² משרד התחבורה, התשתיות הלאומיות והבטיחות בדרכים, לשכת היועצת המשפטית, תזכיר חוק חנייה לנכים (תיקון מס' 5), התשס"ח-2008.

²³ הגבי דפנה מהלל, ראש תחום עדכון ובקרה באגף הרישוי – משרד התחבורה, התשתיות הלאומיות והבטיחות בדרכים, דיווח למרכז המחקר והמידע של הכנסת, 22 בפברואר 2012.

²⁴ במסמך: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, פניות ציבור בדבר התנהלות אגף הרישוי בנושא תגי חנייה לנכים, כתב אסף ויינגר, 21 בדצמבר 2010.

²⁵ הנתונים בטבלה זו ובטבלאות שבהמשך נמסרו ממחלקת B.I (Business Intelligence) באגף מערכות מידע במשרד התחבורה.

²⁶ בקבוצה זו נכללים בין השאר נפגעי איבה, שזכאותם מאושרת במוסד לביטוח לאומי, ניצולי השואה, שזכאותם מאושרת במשרד האוצר, ואישורים לחברות הסעה.

טבלה 2. זכאים לתג נכה לפי טווח זכאות, סוג תג וגיל, פברואר 2012

שיעורם מכלל הזכאים	מהם בוגרים	שיעורם מכלל הזכאים	מהם קטינים	שיעורם מכלל הזכאים	זכאים	טווח זכאות/ סוג תג/ גיל	
6%	6,723	1%	1,674	7%	8,397	כיסא גלגלים	לצמיתות
69%	83,774	5%	5,149	74%	88,923	משולש ירוק	
75%	90,497	6%	6,823	81%	97,320	סך הכול לצמיתות	
-	558	-	46	-	604	כיסא גלגלים	לתקופה מוגבלת
17%	20,364	2%	2,494	19%	22,858	משולש ירוק	
17%	20,922	2%	2,540	19%	23,462	סך הכול לתקופה מוגבלת	
92%	111,419	8%	9,363	100%	120,782	סך הכול	

מהנתונים שבטבלה עולה כי שיעור הנכים שהוכרו כזכאים לצמיתות גבוה במידה ניכרת משיעור הנכים שהוכרו כזכאים לתקופה מוגבלת (כ-81% לעומת כ-19%). כמו כן עולה מהנתונים כי שיעור הנכים שניתנה להם זכאות לתג עם משולש ירוק גבוה במידה רבה משיעור הנכים שניתנה להם זכאות לתג עם סמל כיסא גלגלים (כ-93% לעומת כ-7%), וכי כ-92% מכלל הזכאים הם נכים בוגרים וכ-8% הם קטינים.

טבלה 3. זכאים לתג נכה לפי מספר כלי רכב מאושרים, פברואר 2012

מהם בוגרים	מהם קטינים	שיעורם מכלל הזכאים	זכאים	מספר כלי רכב לזכאי
18,826	1,026	16%	19,852	0
69,383	6,179	63%	75,562	1
23,214	2,160	21%	25,374	2
111,423	9,365	100%	²⁷ 120,788	סך הכול

מהנתונים שבטבלה עולה כי קרוב ל-20,000 מהזכאים לתג נכה (כ-16%) אינם מנצלים כיום את זכאותם לתג ואין ברשותם רכב המוגדר רכב של נכה בקובץ כלי הרכב של אגף הרישוי.²⁸ כלומר, כ-101,000 נכים, שהם 84% מכלל בעלי האישור לתג נכה, מחזיקים בתג נכה בתוקף בעבור כלי רכב אחד או שני כלי רכב. עוד עולה מהנתונים כי ליותר מ-25,000 מהזכאים (כ-21%) יש אישור לשני כלי רכב, בהם כ-2,000

²⁷ הפער במספר הסופי בטבלה זו לעומת שתי הטבלאות הקודמות מקורו בכמה חריגים שחסרים בעבורם ערכים ולכן הם אינם נספרים.

²⁸ יותר מ-14,000 מהם הם עיוורים שזכאותם אושרה על-ידי משרד הרווחה.

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

קטינים, שמונפק בעבורם תג נכה נפרד לכל רכב.²⁹ מכאן שכיום יש כ-126,000 כלי רכב המוגדרים באגף הרישוי כלי רכב של נכים, שהונפקו בעבורם כ-103,000 תגי נכה בתוקף.

טבלה 4. טיפול בבקשות זכאות לתג נכה שהוגשו לאגף הרישוי, 2008–2011³⁰

שנה	מספר הבקשות	מהן אושרו לצמיתות	שיעורן מכלל הבקשות	מהן אושרו לתקופה מוגבלת	שיעורן מכלל הבקשות	מהן נדחו	שיעורן מכלל הבקשות
2008	12,713	1,688	13%	8,109	64%	2,916	23%
2009	22,167	2,020	9%	15,736	71%	4,411	20%
2010	25,770	894	3%	12,837	50%	12,039	47%
2011	34,567	497	1%	16,764	49%	17,315	50%

מהנתונים שבטבלה עולה כי במהלך השנים חלה עלייה של ממש במספר הבקשות שהוגשו לאגף הרישוי לזכאות לתג נכה. עם זאת, לדברי הגב' דפנה מהלל, ראש תחום עדכון ובקרה באגף הרישוי, הגידול החדש של בשנת 2011 נובע בחלקו מתוספת כוח-אדם באגף הרישוי שהביאה לזירוז הטיפול בבקשות.

עוד עולה מהנתונים כי שיעור הבקשות שאושרו לצמיתות פחת במידה רבה במהלך השנים (כ-1% בשנת 2011 לעומת כ-13% בשנת 2008). כמו כן, בשנים 2010-2011 חלה ירידה גם בשיעור הבקשות שאושרו לתקופה מוגבלת (כ-49% בשנת 2011 לעומת כ-71% בשנת 2009). יש לשים לב לכך שנתונים אלה מבטאים מגמה הפוכה מזו המצטיירת מהנתונים שבטבלה 2 לעיל, אשר לפיהם כ-81% מכלל הזכאים הם בעלי אישור לצמיתות. לצד נתונים אלה חשוב לציין כי בשנים 2010-2011 חלה עלייה ניכרת בשיעור הבקשות שנדחו (כ-50% בשנת 2011 לעומת כ-20% בשנת 2009). יצוין כי לא היתה לאגף הרישוי אפשרות להמציא את הנתונים בטבלה בחלוקה לפי גיל.

²⁹ ככלל, רישום שני כלי רכב נעשה על תג אחד בלבד, פרט לקטינים ולנכים שמונה להם אפוטרופוס על גופם; לאלה מונפקים שני תגים (מתוך: משרד התחבורה, נוהל מס' 6/2011, בנושא הטיפול במוגבלי ניידות, קבלת תג לנכה, אגרת רישוי מופחתת, 28 בדצמבר 2011).

³⁰ הנתונים בטבלה זו הם על בקשות שהוגשו לאגף הרישוי והתקבלה בהן החלטה.

נספח 1. סוגי התגים שאגף הרישוי מנפיק

תג חניה לנכה

תג חניה לנכה
בכסא גלגלים

תג חניה לנכה צה"ל

תג חניה לנכה צה"ל
בכסא גלגלים

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

נספח 2. עיקרי דוח הביניים על דרכי העבודה לוועדה למתן תגי נכים³¹

בללי: כל מי שסובל ממחלה או מספר מחלות שבגינן הוא מתקשה בהליכה, תנועותיו מסוכנות לבריאותו או מרותק לביתו ומלווה בדוחות רפואיים עדכניים, יכול וזכותו להגיש בקשה למתן תג נכה. לא כל נכות באחוזים של הביטוח הלאומי מקנה אוטומטית זכות למתן תג נכה. על מנת שעותר הבקשה ייענה בחיוב עליו להוכיח שהוא מתקשה מאוד בהליכה ושתנועותיו מסוכנות את בריאותו.

הקריטריונים:

1. עותר הבקשה חייב להמציא נוסף על בקשתו ניירת רפואית עדכנית ומפורטת מרופא שלו המומחית בתחום שבגינן הוא מבקש תג חנייה.
  2. הבקשה נבדקת לגופו של עניין ומתקבלות החלטות בהתאם לכך.
- הבקשה מועברת לחברי הוועדה למתן החלטה. הוועדה קוראת בעיון את החומר הנלווה, שוקלת על סמך ניסיון קליני ומקצועי וכמובן על סמך הדוחות הרפואיים שהומצאו, ומחליטה.

האופציות:

- א. החלטה חיובית למתן תג נכה מוגבל בזמן או לצמיתות – ואז התיק חוזר למשרד התחבורה.
- ב. בקשה להמציא מידע נוסף (במקרים שבהם הדוח הרפואי לא חד-משמעי או לוקה בחסר ואין דוח רופא מומחה) – התיק מוחזר למשרד התחבורה ועם קבלת החומר הנדרש מובא שנית לדיון.
- ג. הבקשה נדחית – לאחר שהוועדה מגיעה למסקנה שאין הצדקה וסיכון רפואי למתן תג נכה.
- ד. זכותו של העותר לערער ואז התיק מועבר לרופא שלא החליט בפעם הראשונה על התיק, וכן דיון פנימי בין הרופאים.

קריטריונים רפואיים:

מחלות ילדים

- * פגיעות מוחיות מולדות או נרכשות עם הפרעה מוטורית והתפתחותית.
- * מומים כגון אוטיזם או אחרים המצריכים טיפולים במוסדות שונים בתדירות גבוהה.
- * שיתוק מלידה – C.P. ומומים גנטיים.
- * מחלות סרטן בילדים.
- * מחלות פסיכיאטריות המלוות בקושי רב בהליכה.

מחלות אורטופדיות

- * תאונות דרכים עם פגיעות קשות באגן, עמוד השדרה, גפיים תחתונות המגבילות בצורה קשה את התנועה.
- * ניתוחים אורטופדיים מורכבים כגון שברים מרוסקים בגפיים התחתונות או בקרסוליים עם המלצה "לא לדריכה לתקופה ארוכה".
- * עיוותים נרכשים ועוד.

כירורגיה כללית

- * ניתוחים גדולים (MAY SURGERY) הגורמים תלות רבה בזולת.

מחלות פנימיות

- * מחלות לבביות – על העותר להוסיף דוח רפואי מקרדיולוג המציין דרגת חומרה תפקודית לפי קריטריונים בין-לאומיים – F.C, NYHA +.
- * אם יש בעיה נוספת על הרופא הקרדיולוג לציין זאת בדוח הרפואי.

מחלות ריאה

- * מחלת ריאה חסימתית בצורה קשה C.O.P.D, אסטמה בחומרת דרגה גבוהה ועוד.

מחלות כלי דם

- יש להמציא דוח ממומחה לכירורגיית כלי דם המדגיש דרגת חומרה ודרגת הקושי בהליכה.

מחלות עצבים

- * מערכת עצבים מרכזית.

³¹ משרד התחבורה, התשתיות הלאומיות והבטיחות בדרכים, דוח ביניים על דרכי עבודה לוועדה למתן תגי נכים, התקבל מהגב' דפנה מהלל, ראש תחום עדכון ובקרה באגף הרישוי, 27 בפברואר 2012.

* חולשה קיצונית בפלג גוף ימין או שמואל (CVA) המלווה בקושי הליכה.
* שיתוק מולד המלווה בקושי בהליכה.

* מחלת פרקינסון – דרגת החומרה.
* מחלת גאן-ברה ועוד מחלות המלוות בחוסר שיווי משקל ובקושי רב בהליכה.
* זיהומים ויראליים או בקטריאליים המלווים בקושי רב בהליכה.

מחלות סרטן

כללי – לא כל מחלת סרטן החולה יקבל תג נכה.

חולה יקבל תג נכה במקרים האלה:

1. סרטן עם גרורות.
2. סרטן הריאות בדרגת ממאירות גבוהה.
3. סרטן מוחי מלווה בקושי רב בהליכה.
4. טיפול אגרסיבי המגביל בצורה קשה את ההליכה.
5. מחלות סרטן הדם לפי דרגת ממאירות וטיפול.

לכל אחד מהסעיפים יש לצרף מכתב נלווה מפורט מאונקולוג כולל פירוט הטיפול.

תג הנכה יכול להיות מאושר לשנה, שנתיים ויותר או לצמיתות. משך הזמן נקבע לפי דרגת המחלה והאפשרות לשיפור מצבו הרפואי של העותר.

תג נכה לצמיתות – מאושר ללוקים בעיוורון, לזקוקים לדיאליזה וללוקים באימפוטנציה של הרגל, או במצב של שיטיון בדרגה גבוהה, המקשה את ההליכה.

